

Podvodná jednání v kontextu legalizace výnosů z trestné činnosti („Money Laundering“) a financování terorismu – novela AML od 1.1.2017

Účelem zákona proti „praní špinavých peněz“ resp. zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen AML) je zabránění zneužívání finančního systému k legalizaci výnosů z trestné činnosti a k financování terorismu a vytvoření podmínek pro odhalování takového jednání.

Souvisejícími předpisy AML jsou zejména:

- směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní špinavých peněz a financování terorismu.
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/847 o informacích doprovázejících převody finančních prostředků.

Právě na základě vydání výše uvedené směrnice a nařízení byl novelizován AML s účinností od 26.7.2016 a 1.1.2017. Novela AML se týká zejména rozšíření okruhu povinných osob a zřízení nového rejstříku evidence skutečných majitelů, viz dále.

Další související předpisy AML zákona:

- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu,
- směrnice Komise 2006/70/ES ze dne 1. srpna 2006, kterou se stanoví prováděcí opatření ke směrnici Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES,,
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 ze dne 26. října 2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící,
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1781/2006 ze dne 15. listopadu 2006 o informacích o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků, a
- „Anti-Money Laundering“ materiál IFAC.

Základní přehled povinností zákona proti „praní špinavých peněz“:

- Povinnost identifikace klienta
- Povinnost uchování informací
- Povinnost oznámení podezřelého obchodu
- Povinnost zavést a uplatňovat odpovídající postupy vnitřní kontroly a komunikace
- Povinnost určení konkrétního zaměstnance k plnění oznamovací povinnosti
- Povinnost proškolení zaměstnanců

Základní pojmy zákona proti „praní špinavých peněz“:

Legalizací výnosů z trestné činnosti (dále jen legalizací výnosů) se pro účely tohoto zákona rozumí jednání sledující zakrytí nezákonného původu jakékoliv ekonomické výhody vyplývající z trestné činnosti s cílem vzbudit zdání, že jde o majetkový prospěch nabytý v souladu se zákonem; uvedené jednání spočívá *například*:

a) v přeměně nebo převodu majetku s vědomím, že pochází z trestné činnosti, za účelem jeho utajení nebo zastření jeho původu nebo za účelem napomáhání osobě, která se účastní páchaní takové činnosti, aby unikla právním důsledkům svého jednání,

b) v utajení nebo zastření skutečné povahy, zdroje, umístění, pohybu majetku nebo nakládání s ním nebo změny práv vztahujících se k majetku s vědomím, že tento majetek pochází z trestné činnosti,

c) v nabytí, držení, použití majetku nebo nakládání s ním s vědomím, že pochází z trestné činnosti, nebo

d) ve zločinném spolčení osob nebo jiné formě součinnosti za účelem jednání uvedeného pod písmeny a), b) nebo c).

Za **financování terorismu** zákon považuje zejména:

a) shromažďování nebo poskytnutí peněžních prostředků nebo jiného majetku s vědomím, že bude použit ke spáchání trestného činu teroru, teroristického útoku nebo trestného činu nebo k podpoře osoby nebo skupiny osob připravujících se ke spáchání takového trestného činu,

b) jednání vedoucí k poskytnutí odměny nebo odškodnění pachatele trestného činu teroru, teroristického útoku nebo trestného činu, který má umožnit nebo napomoci spáchání takového trestného činu.

Podezřelý obchod je takový obchod, kdy:

a) klient provádí výběry nebo převody na jiné účty bezprostředně po hotovostních vkladech,

b) během jednoho dne nebo ve dnech bezprostředně následujících uskuteční klient nápadně více peněžních operací, než je pro jeho činnost obvyklé,

c) počet účtů zřizovaných klientem je ve zjevném nepochopitelném poměru k předmětu jeho podnikatelské činnosti nebo jeho majetkovým poměrům,

d) klient provádí převody majetku, které zjevně nemají ekonomický důvod,

e) prostředky, s nimiž klient nakládá, zjevně neodpovídají povaze nebo rozsahu jeho podnikatelské činnosti nebo jeho majetkovým poměrům,

f) účet je využíván v rozporu s účelem, pro který byl zřízen,

g) klient vykonává činnosti, které mohou napomáhat zastření jeho totožnosti nebo zastření totožnosti skutečného majitele,

h) klientem nebo skutečným majitelem je osoba ze státu, který nedostatečně nebo vůbec neuplatňuje opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, nebo

i) povinná osoba má pochybnosti o pravdivosti získaných identifikačních údajů o klientovi.

!!!!

Vymezení povinných osob :

Okruh povinných osob je poměrně široký a výčet je stanoven v §2 AML zákona. Jde například o daňové poradce, auditory, banky, poskytovatele investičních služeb a nově také poskytovatelé loterií, směnárky, hazardních her a podnikatele a to při obchodu v hotovosti nebo v hodnotě 10.000 EUR nebo vyšší.

!!!

Evidence skutečných majitelů:

Novou evidenci skutečných majitelů právnických osob a svěřenských fondů jsou svěřeny rejstříkovým soudům. Do evidence se zapisují *údaje o osobě*, jako je datum narození

nebo bydliště, a *údaje o jejím vztahu k firmě* vysvětlující důvody, které vysvětlí, proč je daná osoba skutečným majitelem obchodní korporace.

Rejstřík tak bude obsahovat např. seznamy akcionářů nebo společenské smlouvy. Za skutečného majitele přitom bude pokládán „*každý, kdo může fakticky nebo právně vykonávat rozhodující vliv v právnické osobě nebo fondu*“. Přitom budou mít právnické osoby a svěřenecké společnosti povinnost aktualizovat údaje v rejstříku. Přístup do rejstříku bude od roku 2018.

Zřízení rejstříku skutečných majitelů souvisí s novým zákonem č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek a zákonem č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a novelou zákona č. 89/2012 Sb., Občanského zákoníku. V tomto rejstříku si tak zadavatelé veřejných zakázek budou zjišťovat údaje o skutečných majitelých osob ještě před uzavřením smlouvy, protože zákon o veřejných zakázkách jim uděluje povinnost zjištění a ověření totožnosti skutečných majitelů.

Tento rejstříku budou také k dispozici soudu, policii nebo zpravodajským službám v souvislosti s řešením trestných činů souvisejících s „praním špinavých peněz“ nebo financováním terorismu. Účinnost AML upravující evidenci informací o skutečných majitelých právnických osob nabude účinnosti 1.1.2018 a porušení povinnosti zapisovat informace do rejstříku bude sankcionováno pokutou do výše 100 tis. Kč, ve výjimečných případech i zrušení zapsané právnické osoby.

Finanční analytický útvar zřízení MF se v důsledku novelizovaných předpisů stává samostatným nezávislým útwarem.

Politicky exponované osoby, které byly doposud vymezeny jako osoby, které mají trvalé bydliště či vykonávají veřejnou funkci mimo území České republiky. Od tohoto roku dochází k rozšíření okruhu politicky exponovaných osob bez ohledu na trvalé bydliště.

Tedy od 1.1.2017 je za politicky exponovanou osobu považována:

a) fyzická osoba, která je nebo byla ve významné veřejné funkci s celostátním nebo regionálním významem, jako je například:

- hlava státu,
- předseda vlády,
- vedoucí ústředního orgánu státní správy a jeho zástupce (náměstek, státní tajemník),

- člen parlamentu,
- člen řídicího orgánu politické strany,
- vedoucí představitel územní samosprávy,
- soudce nejvyššího soudu, ústavního soudu nebo jiného nejvyššího justičního orgánu, proti jehož rozhodnutí obecně až na výjimky nelze použít opravné prostředky,
- člen bankovní rady centrální banky,
- vysoký důstojník ozbrojených sil nebo sboru,
- člen nebo zástupce člena, je-li jím právnická osoba, statutárního orgánu obchodní korporace ovládané státem,
- velvyslanec nebo vedoucí diplomatické mise, anebo fyzická osoba, která obdobnou funkci vykonává nebo vykonávala v jiném státě, v orgánu Evropské unie anebo v mezinárodní organizaci,

b) fyzická osoba, která je:

1. osobou blízkou k osobě uvedené v písmenu a),
2. společníkem nebo skutečným majitelem stejné právnické osoby, popřípadě svěřeneckého fondu nebo jiného právního uspořádání bez právní osobnosti, jako osoba uvedená v písmenu a), nebo je o ní povinné osobě známo, že je v jakémkoli jiném blízkém podnikatelském vztahu s osobou uvedenou
3. v písmenu a), nebo
4. skutečným majitelem právnické osoby, popřípadě svěřenského fondu nebo jiného právního uspořádání bez právní osobnosti, o kterých je povinné osobě známo, že byly vytvořeny ve prospěch osoby uvedené v písmenu a).

!!!

Povinnost identifikace povinnou osobou je v situaci:

Jestliže je povinná osoba účastníkem obchodu v hodnotě převyšující částku 1.000 EUR, před jeho uskutečněním vždy identifikuje klienta, pokud tento zákon dále nestanoví jinak. Nově musí povinné osoby prověřovat, zda se jedná o politicky exponovanou osobu a v případě, že je tomu tak, je nadále povinna provést kontrolu původu jejího majetku.

Další povinnost se dotýká osob majících sídlo nebo trvalé bydliště v rizikových třetích zemích, které určila Evropská komise vydanými prováděcími předpisy 24.11.2016¹. Jedná se o rizikové státy podporující terorismus, země s vysokou mírou korupce.

!!!

Zákon dále vyžaduje provedení **kontroly klienta** pro:

- a) získání informací o účelu a zamýšlené povaze obchodu nebo obchodního vztahu,
- b) zjišťování *skutečného majitele*, pokud klientem je právnická osoba,
- c) získání informací potřebných pro provádění průběžného sledování obchodního vztahu včetně přezkoumávání obchodů prováděných v průběhu daného vztahu za účelem zjištění, zda

uskutečňované obchody jsou v souladu s tím, co povinná osoba ví o klientovi a jeho podnikatelském a rizikovém profilu,

- d) přezkoumávání zdrojů peněžních prostředků.

Kontrola klienta se ve smyslu provádí až tehdy, když se v konkrétním obchodu či obchodním vztahu vyskytne *rizikový faktor*.

Pro posouzení rizikovosti je třeba seznámit se smyslem a účelem transakce a vlastnickou strukturou vč. *skutečného majitele klienta*.

Pro vyhodnocení rizika lze doporučit postupy auditorů, kteří jsou povinni tyto zjišťovat, a to v souladu s mezinárodními auditorskými standardy (zejména ISA 240), viz metodická pomůcka KA ČR².

Příklady vyjímek z povinnosti identifikovat klienta:

Není potřeba identifikovat klienta, který podléhá jinému dohledu institucí, pokud jde o:

- a) úvěrovou nebo finanční institucí,
- b) zahraniční úvěrovou nebo finanční institucí působící na území státu, který ukládá této instituci v oblasti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

¹ Nařízení komise v přenesené pravomoci (EU) ze dne 24.11.2016, kterým se mění nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/1675, kterým se směrnice (EU) 2015/849 doplňuje o identifikaci vysoce rizikových třetích zemí se strategickými nedostatky, dostupné z <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2016/CS/C-2016-7495-F1-CS-MAIN.PDF>

² Metodická pomůcka KA ČR dostupná z <http://www.kacr.cz/file/3905/3-vma-7-12-2015-metodicka-pomucka-aml-uprava-2015-clean-final.pdf>

povinnosti rovnocenné požadavkům práva Evropských společenství, a s ohledem na plnění těchto povinností je nad ní vykonáván dohled,

c) společnosti, jejíž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu a která podléhá požadavkům na zveřejnění informací rovnocenným požadavkům práva Evropských společenství,

d) skutečným majitelem peněžních prostředků uložených na účtu úschov notáře, advokáta, soudního exekutora nebo soudu, ústředním orgánem státní správy České republiky, Českou národní bankou nebo vyšším územním samosprávným celkem nebo

f) klientem

1. kterému byly svěřeny významné veřejné funkce podle předpisů Evropských společenství a Evropské unie,

2. jehož identifikační údaje jsou veřejně dostupné a není důvod pochybovat o jejich správnosti,

3. jehož činnosti jsou průhledné,

4. jehož účetnictví podává věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace,

5. který je odpovědný buď orgánu Evropské unie nebo orgánům členského státu Evropské unie nebo Evropského hospodářského prostoru, anebo u něhož existují jiné vhodné kontrolní postupy zajišťující kontrolu jeho činnosti.

!!!

Oznámení podezřelého obchodu:

Zjistí-li povinná osoba v souvislosti se svou činností podezřelý obchod, oznámí to Ministerstvu financí (dále jen „ministerstvo“) bez zbytečného odkladu, nejpozději do 5 kalendářních dnů ode dne zjištění podezřelého obchodu.

Vyžadují-li to okolnosti případu, zejména hrozí-li nebezpečí z prodlení, oznámí povinná osoba podezřelý obchod neprodleně po jeho zjištění.